

Barnen i Rosengård berättar vidunderliga och vedervärdiga saker

Av Pernilla Ouis | Foto Leif Johansson

Den islamism som står för en auktoritär världsbild och livnär sig på hatet mot icke-muslimen är ingenting annat än sverigedemokraternas spegelbild, skriver Pernilla Ouis. Hon konstaterar att det är problematiskt om Rosengårds barn och unga på sin fritid är hänvisade till religiösa aktiviteter, när stadsdelens fritidsgårdar är alldeles för få.

”Är det inte för jävligt i Rosengård?” är en kommentar jag ofta möter. Mitt svar är att jag faktiskt är förvånad och positivt överraskad att det inte är värre. Det borde det nämligen vara: Extrem trångboddhet, migrationsproblematik, diskriminering, marginalisering, traumatiska krigsupplevelser, arbetslöshet, fattigdom, konflikter ifråga om genus, generationer, religion och etnisk bakgrund – you name it. Bara en enda av dessa faktorer är tillräckligt för att skapa dysfunktionella individer och familjer. De sociala problemen är svåra och allvarliga, men de borde vara värre. Jag menar det.

Rosengårdsborna uppvisar en otrolig styrka och uppfinningsrikedom i sin situation. Men jag tänker inte skriva någon solskenshistoria om det mångkulturella Rosengård, utan belysa ett annat ämne som sällan berörs. Det handlar om det interna förtrycket inom vissa etniska och religiösa minoritetsgrupper, riktat mot barn och ungdomar. Det här är minerad mark, det fick jag lära mig när min forskningsrapport om hedersrelaterat våld, barnäktenskap och sexuella övergrepp censurerades av Rädda Barnen. Det är lika viktigt att uppmärksamma majoritetssamhällets brister i integrationsproblematiken, som att undersöka minoritetens interna problem. Inte för att stigmatisera Rosengårdsborna – utan för att de ska få rättmätig uppmärksamhet kring dessa problem.

Det är både vidunderliga och vedervärdiga saker som barn i Rosengård berättar om. Deras upplevelser är på samma gång både fantastiska och hemska. Men det är lika många vidunderliga och vedervärdiga saker de inte berättar om, utifrån en lojalitet till sina föräldrar. Alla barn håller tyst om vad som sker inom familjen in i det längsta. Barnen får också en tung medlarroll i kontakterna mellan samhället och föräldrarna.

I en avhandling i socialt arbete från 2007 beskriver Sara Högdin hur kön och etnisk bakgrund spelar roll för den undervisning barn får i den svenska skolan. Så mycket som drygt en fjärdedel av utlandsfödda flickor och knappt en femtedel av de utlandsfödda pojkarna förbjuds av sina föräldrar att delta i ett eller flera undervisningsinslag i skolan. Motsvarande siffra för barn med svensk etnicitet är 3 procent. De tillåts exempelvis inte vara med i simundervisning, utflykter, eller olika moment i sexual-, musik-, bild-, idrotts- och religionsundervisning. Upplever sig dessa barn etniskt och religiöst diskriminerade på grund av föräldrarnas restriktioner?

Integration bygger på två i sig ganska oförenliga principer: Rätten till likhet och likabehandling, men också rätten till olikhet – ifråga om religiösa hänsynstaganden och kulturell särart. Det är alltså en svår avvägning skolan står inför. Skolans önskan att barnet ska delta kan uppfattas som rasism och religiös diskriminering, och kan leda till att barnet exempelvis flyttas till en religiös friskola. Detta är de kommunala skolorna mycket väl medvetna om. 2008 skrev Barnombudsmannen i sin årliga rapport att skolan bör vara försiktig i kompromissandet med föräldrarna och säger utifrån ett barns rättsperspektiv:

”Att hamna i kläm mellan skola och föräldrar kan ge stora problem för ett barn. Skolan måste i det läget tillgodose barns och ungas rättigheter och ta de diskussioner med föräldrarna som behövs. Skolan får inte backa om den ser att barnets rättigheter kränks och barnen måste få komma till tals i diskussionerna.”

Betydligt fler flickor är pojkar uppgav alltså att de inte får delta i alla aktiviteter, och den större andelen av dessa flickor angav att de kommer från religiösa och/eller lågutbildade familjer. Högdin fann också i sin studie, som byggde på 1193 enkäter av högstadieelever i en medelstor svensk stad, att flickor med bakgrund i Afrika och Asien (inklusive Mellanöstern) uppgav att de är som mest engagerade i sina studier, samtidigt som just denna kategori upplever att de får som minst stöd av sina föräldrar i studierna än elever från andra kategorier. Där fanns alltså ett tragiskt, omvänt ”samband” mellan deras eget stora studieengagemang och föräldrarnas bristande intresse och stöd. Pojkar med svensk bakgrund uppgav sig vara minst engagerade i skolan.

Det är allmänt känt att många flickor är förbjudna att ha pojkvänner. Detta gäller för 62 procent av de utlandsfödda, att jämföras med 3 procent av flickor med svensk bakgrund. I en kartläggning av förekomsten av hedersrelaterat våld där 5238 gymnasieungdomar deltog, angav 5 procent av flickorna och 3 procent av pojkarna att de var oroliga för att inte själv få bestämma vem de ska få välja som sin livspartner. På riksnivå betyder dessa siffror att ungefär 2600 flickor och 1800 pojkar inte själva får välja vem de vill gifta sig med. Det är värt att notera att även barn med etnisk svensk bakgrund hade dessa farhågor, även om de med utländsk bakgrund var överrepresenterade. I denna kategori av ”oroliga” flickor upplevde 20 procent att de var begränsade i sin frihet, 60 procent att de utsatts för kränkande behandling, hot och våld av sina anhöriga, och 40 procent anser att detta beror

på att de ”dragit skam över familjen”. 60 procent anser att de behöver hjälp på grund av sin familjesituation men bara 25 procent har verkligen sökt hjälp, konstaterade Socialstyrelsen 2007.

Det är ganska chockerande siffror, tycker jag, även om Socialstyrelsen skriver att gruppen ”oroliga” bara är en ”liten grupp ungdomar”. Det finns mer att berätta; saker som vi ännu inte har statistik på eller så mycket kunskap om: balkongflickor (det vill säga unga kvinnor med utländsk bakgrund som av oförklarliga skäl ”faller” ner från balkongen), tvångsgifte eller barnäktenskap och våld mot homosexuella i ”hederskulturer”. Hedersmord kan döljas som olycksfall och självmord, och de relativt många bevisade hedersmord vi haft i Sverige är ändå bara toppen på ett isberg av de barn som utsätts för förtryck i hederns namn. Majoriteten är de tysta barn som fogar sig, som internaliserat hedersnormerna. Det är bara de som öppet bryter mot dessa normer som blir utsatta för våldet, men förtrycket kvarstår. Men var är upprördheten i debatten? Min erfarenhet är att det är de som påtalar problematiken som blir anklagade för rasism och fördomar mot ”den Andre”. Detta är ett faktum som tyvärr spelar främlingsfientliga krafter rakt i händerna.

Det är förstås problematiskt att tala om ”utlandsfödda” som en enhetlig kategori. Klass, utbildning, ålder, kön, boende, religion, etnicitet spelar roll. Vi bör också relativisera ”det svenska”. I ett globalt perspektiv är det en mycket udda uppfattning att aga är skadligt för barn. Majoritetens av världens länder, inklusive de flesta länder inom EU, tycker att aga är en alldeles förträfflig barn-

**”DET HAR PÅPEKATS I DEBATTEN
ATT DET BARA FINNS ETT
FÅTAL FRITIDSGÅRDAR FÖR
ROSENGÅRDS TUSENTALS
BARN. DET ÄR FÖRSTÅS EN
OACCEPTABEL SITUATION.”**

”DE SOCIALA PROBLEMEN ÄR SVÅRA OCH ALLVARLIGA, MEN DE BORDE VARA VÄRRE MED TANKE PÅ BAKGRUNDSFAKTORERNA. JAG MENAR DET.”

uppfostningsmetod. Visst, vi vet att även svenska föräldrar slår sina barn, men lagstiftning och gängse värderingar har åtminstone ändrats till att klassificera barnaga som ett förkastligt beteende.

I december förra året stängdes en av de mest ökända källarmoskéerna i Rosengård, något som utlöste kravaller i området. Uppsägningen av hyresavtalet tolkades som ett uttryck för diskriminering. Ungdomarna blev således av med lokalen för sina fritidsaktiviteter, en lokal som också var ett känt fäste för salafi, som kan beskrivas som en blandning av religiös puritanism och politisk islamism. Jag tycker det är problematiskt om Rosengårds barn och unga på sin fritid endast är hänvisade till religiösa aktiviteter. Det har påpekats i debatten att det bara finns ett fåtal fritidsgårdar för Rosengårds tusentals barn. Det är förstås en oacceptabel situation. Jag efterlyser också föreningssveriges engagemang i Rosengård och dess ungdomar.

Jag har ofta debatterat den islamism, som står för en auktoritär världsbild, en svart-vit ideologi som livnär sig på hatet mot ”den Andra”, icke-muslimen. Jag skulle säga att denna typ av islamister är sverigedemokraternas spegelbild, men med omvända fiendebilder. De är uttryck för exakt samma fenomen: upplevd marginalisering som leder till politisk och våldsbejakande radikalisering. CATS och Försvarshögskolans utskällda rapport var visserligen undermålig i språk, metod och vetenskaplighet, men hade nog rätt i sin slutsats kring islamiseringen i Rosengård, även om dess omfattning måste anses okänd. På motsvarande sätt kan Vellinge och andra områden som visat sig vara negativa till exempelvis

ett flyktingmottagande betraktas som ett ”hot mot demokrati och värdegrund” eftersom främlingsfientligheten tillåts att frodas där.

Vad ska man göra då? Att engagera de boende i Rosengård har visat sig vara svårt. Det finns mängder av luftprojekt som inte nått fram till de tilltränkta målgrupperna. Det finns också aktiva etniska och religiösa entreprenörer som utger sig för att representera vissa grupper i området. Kanske får man acceptera att vissa delar i Rosengård mer fungerar som transit-områden, dit människor först anländer, men sedan flyttar ifrån. Då blir det bristande engagemang hos befolkningen mer förståeligt, framförallt med tanke på den nya situationen de måste hantera initialt i Sverige.

Jag tror på en tydlighet hos samhället kring hur och vad det kan förhandlas om. Organisationer bör fatta vissa principiella beslut kring hur minoriteters önskemål ska hanteras. Det är orimligt om varje lärare själv ska besluta om barnet ska slippa närvara på simundervisningen eller inte. Det ska vara en situation av otrygghet och otydlighet. Om organisationen utarbetar vilka förhållningssätt som bör gälla så är det inte upp till den enskilde tjänstemannen inom socialtjänsten att avgöra hur

man ska agera när en klient inte vill skaka hand.

Integrationsdebatten har i decennier blockerats kring en skuldfråga. Vad är orsaken till den misslyckade integrationen: majoritetens strukturella diskriminering eller minoritetens egna kulturella och religiösa föreställningar och seder? Kort sagt, är det Vellinges eller Rosengårds fel? Utanförskapet kan leda till att förtrycket ökar inom familjen och den egna gruppen. Jag har visat att det finns en problematik inom minoritetsgrupperna, men just det manar till ett större engagemang hos majoriteten mot etnisk och religiös diskriminering.

Oavsett vem som utför den.

Pernilla Ouis är fil dr i humanekologi och biträdande lektor och forskare på Fakulteten för Hälsa och samhälle, Malmö högskola. Hon konverterade till islam på åttiotalet men lade av sig slöjan för fem år sedan.

**”PÅ RIKSNIVÅ BETYDER DESSA SIFFROR ATT
UNGEFÄR 2600 FLICKOR OCH 1800 POJKAR
INTE SJÄLVA FÅR VÄLJA VEM DE VILL GIFTA
SIG MED.”**

För den som vill läsa mer

Barnombudsmannen (BO) 2008: **Sverige äger!** Barn och unga berättar om sitt land. Stockholm: Fritzes.

Magnus Ranstorp och Josefine Dos Santos 2009: **Hot mot demokrati och värdegrund – en lägesbild från Malmö.** Försvarshögskolan och Centrum för Assymetriska Hot och TerrorismStudier.

Sara Högdin 2007: **Utbildning på (o)lika villkor – om kön och etnisk bakgrund i grundskolan.** Rapport i socialt arbete nr 120, Institutionen för socialt arbete, Stockholms universitet.

Socialstyrelsen 2007: **Frihet och ansvar: En undersökning om gymnasieungdomars upplevda frihet att själva bestämma över sina liv.** Lägesbeskrivning, artikelnr 2007-131-127.
